

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.IV.22.074/2017/12.

A tanács tagjai:

Dr. Baka András a tanács elnöke
Dr. Kovács Zsuzsanna előadó bíró
Dr. Pataki Árpád bíró

A felperes:

A felperes képviselője:

Dr. Göcs Éva ügyvéd

Az alperes:

alperes neve

Az alperes képviselője:

Országos Bírósági Hivatal Jogi Képviseleti Osztály (ügyintéző:
Beerné dr. Vörös Helga)

A per tárgya:

Bírósági jogkörben okozott kár

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

Az alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Győri Ítéltábla Pf.III.20.134/2017/4/I.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Székesfehérvári Törvényszék 27.P.20.633/2016/26.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 75.000 (hetvenötezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 300.000 (háromszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] Az alperes a rablás büntettének alapos gyanúja miatt indult büntetőeljárásban 2013. április 29-én elrendelte a felperes előzetes letartóztatását, amely többszöri meghosszabbítása és a szabadlábra helyezési kérelmek elutasítása folytán 2013. december 5-éig állt fenn. Az alperes ekkor az előzetes letartóztatást megszüntette és a felperes házi őrizetét rendelte el. A házi őrizet 2014. április 29-éig állt fent, ezen a napon az alperes a felperest, az ellene rablás büntette miatt emelt vád alól felmentette. Az ítélet 2014. július 1. napján emelkedett jogerőre, azt követően, hogy a fellebbviteli főügyészség a fellebbezést visszavonta. A jogerőre emelkedésről a felperesnek és védőjének az alperes által küldött tájékoztatás nem tartalmazta, hogy a felmentésre tekintettel a felperes kártalanításra tarthat igényt a jogerős határozat közlésétől számított hat hónap jogvesztő határidőn belül.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [2] A felperes keresetében 5.000.000 forint kárának megfizetésére kérte az alperest kötelezni. Kereseti álláspontja szerint az előzetes letartóztatás, illetve, annak fenntartása, valamint a házi őrizet elrendelése során az alperes a jogszabályi előírások megsértésével járt el, nem vizsgálta körültekintően a kényszerintézkedés elrendelésének indokát. A felperes másodlagosan arra hivatkozott, hogy az alperes elmulasztotta a büntetőeljárási törvényben előírt kártalanításra vonatkozó lehetőségről tájékoztatni, emiatt a kártalanítási igényét nem terjeszthette elő.
- [3] Az alperes a kereset elutasítását kérte, vitatva annak jogalapját és az összecszerűséget. Védekezése szerint a kényszerintézkedés elrendelésének feltételei fennálltak, amelyet a bíróság mérlegeléssel állapít meg. A kártalanítási igény érvényesítéséről a büntetőeljárási törvényben meghatározott tájékoztatás valóban elmaradt, azonban a kártalanítás lehetőségét a törvény és nem a tájékoztatás teremti meg. A vádlott a védőjétől is értesülhetett volna az igényérvényesítés lehetőségéről, az okozati összefüggés a tájékoztatás elmaradása és az igényérvényesítés elmulasztása között nem áll fenn. A felperes a kár elhárítására alkalmas jogorvoslati lehetőséget sem vette igénybe, miután a Be. 65-66. §-ai szerinti igazolás előterjesztését elmulasztotta.

Az első- és másodfokú ítélet

- [4] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 3.000.000 forintot, valamint 100.000 Ft perköltséget, ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Az alperes fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezett rendelkezését helybenhagyta és az alperest a felperes részére másodfokú

perköltség megfizetésére kötelezte.

- [5] A jogerős ítélet indokolása szerint az elsődleges kereset alapján, mely szerint az alperes a kényszerintézkedések (előzetes letartóztatás, házi őrizet) elrendelése, illetve azok fenntartása során jogellenes, felróható magatartást tanúsított, a bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránti igény elbírálására az 1959. évi IV. törvény (régi Ptk.) 339. § (1) bekezdésének, valamint 349. § (1) és (3) bekezdéseinek a rendelkezései az irányadók. A kényszerintézkedések elrendelésével, illetve fenntartásával kapcsolatos mérlegelésen alapuló jogalkalmazói magatartás körében az alperes részéről kirívóan súlyos tévedés nem állapítható meg, ezért a kereset nem alapos.

- [6] A felperes másodlagosan előterjesztett keresete, mely szerint az alperes a büntetőeljárásban hozott felmentő ítélet jogerőre emelkedésével egyidejűleg nem tájékoztatta őt a kártalanítás lehetőségéről, a bírósági jogkörben okozott kár megtérítése iránti igény elbírálására a 2013. évi V. törvény (új Ptk.) 6:548. §-ának és 6:549. §-ának a rendelkezései az irányadók. A perben nem volt vitatott, hogy az alperes a Be. 583. § (5) bekezdésében foglalt kötelezettségét elmulasztotta, az alperest a jogerős felmentő határozat közlésével egyidejűleg nem tájékoztatta a kártalanítási igény jogalapjáról, az igény érvényesítésének határidejéről, a határidő kezdő időpontjáról és a határidő elmulasztásának jogvesztő jellegéről. Az alperes ezzel a hivatkozott jogszabályi rendelkezés mérlegelést nem kívánó alkalmazását mulasztotta el. Ez a magatartás olyan kirívóan súlyos jogalkalmazási tévedésnek minősül, amely a jogalkalmazó szerv felróhatóságának megállapítását megalapozza. Az adott esetben pedig nem volt olyan jogorvoslati eszköz, amely alkalmas lehetett volna a kár elhárítására.

- [7] Az alperes jogellenes magatartása és a kártalanítási igény elmulasztása között fennáll az okozati összefüggés. A Be. 583. § (5) bekezdésében foglalt tájékoztatási kötelezettség az alperest terhelte, kötelezettségének azonban nem tett eleget. Az alperes azon hivatkozása, hogy a felperes más úton is hozzájuthatott volna a szükséges információhoz, az alperes felelőssége szempontjából nem bír relevanciával.

- [8] A felperes az alperes mulasztásából eredő kárát abban jelölte meg, hogy az igény érvényesítésének megghiúsulása miatt nem jutott ahhoz a kártalanításhoz, amiben a kártalanítási per eredményeképpen részesült volna. Igénye tehát vagyoni kár megfizetésére irányul, annak összegét azzal a nem vagyoni kártérítéssel, vagy sérelemdíjjal egyező összegben jelölte meg, amelyet a személyiségi jogsérvéssel okozati összefüggésben bekövetkezett hátrányok kompenzálására a kártalanítási eljárásban kapott volna.

[9] A másodfokú bíróság, annak vizsgálata körében, hogy a kártalanítás lehetőségétől való megfosztás milyen igény érvényesítésére ad a kártérítési perben alapot, érvényesíthető-e az elmulasztott igény helyett, lényegében azzal azonos összegű kártérítés azon az alapon, hogy a kár az az összeg, amit az igényérvényesítés megtörténte esetén az „alapeljárásban” hozott döntés eredményeként a károsult kapott volna, a következőket fejtette ki. A bírósági joggyakorlatban uralkodó álláspont szerint az ilyen esetben csak az igényérvényesítésnek, a bírósághoz fordulásnak, mint személyiségi jognak a sérelmére alapított, azzal arányos sérelemdíj iránti igény érvényesíthető (BH2013.89. számú eseti döntés). E jogi állásponttól való eltérést - a Kúria Pfv.V.21.194/2012/7. számú döntése nyomán - bizonyos többlettényállási elemek megalapozhatják. Az adott esetben nem volt az elmulasztott igényérvényesítést érintő ún. alapeljárás, nincs jogerős döntés, melynek az anyagi jogerejét sérthetné a kártérítési igény érvényesítése. A kár bekövetkezése is kétséget kizáróan megállapítható. A kártalanítás mérlegelést nem igénylő jogszabályi feltételei [Be. 580. § II/a) pont] nem vitatottan fennállnak, a kártalanítás iránti igény érvényesítésének akadályára [Be. 580. § (3) bekezdés] pedig maga az alperes sem hivatkozott. A perbeli esetben tehát nem feltételezésen alapul, hogy a felperes a kártalanítási igényét eredményesen érvényesíthette volna és mérlegelés útján az általános kártérítés Ptk. 6:531. §-ában foglalt szabály alkalmazásával, a kártérítési perek gyakorlatának figyelembevételére alapján, az az összeg is hozzávetőleg meghatározható, amely a kártalanítási per eredményeképpen a felperes részére megítélhető lett volna. Minderre tekintettel a felperes jogosult a jelen perben érvényesíteni az alperessel szemben az elmaradt kártalanításnak megfelelő kárát. A kár összegének megállapítása során a kártalanítás összegének meghatározásához - az arra irányuló perekben - szükséges és releváns körülmények mérlegelése szükséges.

[10] Az elsőfokú bíróság a kártalanítás összegét valamennyi releváns körülmény helyes mérlegelésével határozta meg. A szabadságelvonással együtt járó hátrányok egy része a Pp. 163. § (3) bekezdése alapján a köztudomás szerint is elfogadható. Ennek körében nyertek értékelést a börtönviszonyokkal szükségképpen együtt járó hátrányok, és az, hogy mindezeket a felperes hét hónapot meghaladóan volt kénytelen elviselni. Nem igényel külön bizonyítást az sem, hogy a helyváltoztatás szabadságához fűződő személyiségi jog korlátozásából is a mindennapi életvitelre kiható hátrányok keletkeznek, így a házi őrizet tartalma alatt a kisebb súlyúnak minősített hátrányok is figyelembe vehetők. Mindezen túlmenően a szabadságmegvonással szükségképpen együtt járó nehézségeket meghaladó hátrány is bizonyítást nyert. A kihallgatott tanú és a gyámügyi eljárás iratai kétséget kizáróan igazolják, hogy a felperest az újszülött gyermekével való együttlétől a szabadságelvonással járó kényszerintézkedések fosztották meg. Nem

állt fenn ugyanis olyan körülmény, amely miatt a felperes a gyermekét a születését követően ne vihetné volna az otthonába. Mindezek alapján az elsőfokú bíróság – a Kúriának a kártalanítás körében kialakult összepszerűségi gyakorlatát is figyelembe véve – a hátrányok helyes értékelésével állapította meg a marasztalás személyiségi jogsértés súlyával, következményei súlyosságával arányos összegét.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[11] A jogerős ítélet ellen az alperes nyújtott be felülvizsgálati kérelmet, annak hatályon kívül helyezése és elsődlegesen a kereset teljes elutasítása, másodlagosan az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozathozatalára utasítása érdekében. Felülvizsgálati álláspontja szerint a jogerős ítélet a Ptk. 6:519. §, 6:522. § és 6:549. § (1) bekezdésében írt rendelkezések megsértésével kötelezte kártérítés megfizetésére, mert a követelés jogalapját tekintve a közhatalom gyakorlásával okozott kár megtérítésének feltételei a perbeli esetben nem állnak fenn, továbbá a jogerős ítélet jogszabályt sértve azonosította a felperes kárát az általa nem igényelt kártalanítás feltételezett összegével. A tájékoztatás hiányában a kártalanítási igény előterjesztésére rendelkezésre álló határidő, függetlenül attól, hogy jogvesztő vagy sem, el sem kezdődhetett, így nem állapítható meg, hogy a rendelkezésre álló jogorvoslatot a felperes kimerítette. A kártérítés összepszerűsége körében a jogerős ítélet kirívóan okszerűtlen mérlegelésen alapul, amely a felülvizsgálati kérelem alapja lehet. A perben egyetlen tanú meghallgatására került sor, aki a felperes élettársaként nyilvánvalóan elfogultnak tekinthető. Az elsőfokú bíróság az alperes bizonyítási indítványának csak részben tett eleget, mert a bűnügyi nyilvántartó megkeresésére vonatkozó indítvány kiegészítésre szorult volna, annak érdekében, hogy a teljes válaszadás érdekében. E mulasztás miatt a kártérítés összegét növelő körülményként került figyelembevételre a felperes büntetlen előélete. A köztudomásúnak ítélt körülményeken kívül semmiféle további hátrány nem került a perben bizonyításra, a kártérítés megállapított összege pedig aránytalanul eltúlzott.

[12] A felperes a jogerős ítélet hatályában való fenntartását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

[13] A felülvizsgálati kérelem alaptalan az alábbiak szerint.

[14] Az alperes a Ptk. 6:519. §, 6:522. § és 6:549. § (1) bekezdésének megsértésére hivatkozva állította, hogy a perben a kártérítés feltételei nem állnak fenn. Ennek körében elfogadhatatlannak tartotta a kártérítési perben az ún. árnyékper lefolytatásának lehetőségét, álláspontjának részletesebb indokát azonban nem adta.

A Kúria egyetértett a másodfokú bíróság azon álláspontjával, hogy olyan többlettényállás esetén, amikor a közhatalom gyakorlásával okozott kár megtérítése iránti igény alapja a jogsértő magatartás miatt a jogszabályi rendelkezésen alapuló, igényérvényesítés lehetőségétől való megfosztás, és emiatt az igény érvényesítése elmaradt, lehetőség van a kártérítési perben az előzményi perben előterjeszthető igény - adott perben irányadó szempontok figyelembe vételével való - elbírálására.

- [15] A 6:549. § (1) bekezdésében előírt feltételek teljesülésének vitatása körében az alperes tévesen hivatkozott arra is, hogy a kártalanítási igény előterjesztésére előírt határidő a tájékoztatás elmaradása miatt el sem kezdődött, így a rendes jogorvoslatot a felperes nem merítette ki.
- [16] A Be. 583. § (1) bekezdésének - a perben irányadó - rendelkezése szerint, a terhelt a jogerős felmentő ítélet vele történő közlésétől számított hat hónapon belül terjeszthet elő kártalanítási igényt; e határidő elmulasztása jogvesztő. Az (5) bekezdés értelmében a terheltet kártalanítási igényének jogalapjáról, az igény érvényesítésének határidejéről, a határidő kezdő időpontjáról és a határidő elmulasztásának jogvesztő jellegéről az (1) bekezdés szerinti határozat közlésével egyidejűleg tájékoztatni kell.
- [17] A fenti rendelkezések nem hagynak kétséget afelől, hogy a kártalanítási igény előterjesztésének határideje a jogerős határozat terhelttel történt közlésétől kezdődik. A perbeli esetben a jogerős határozat a felperes részére közlésre került, ezzel a kártalanítás iránti igényérvényesítési határidő a jogszabályi rendelkezés alapján megkezdődött. A Be. 583. § (5) bekezdése a bíróság kötelezettségeként írja elő a jogerős felmentő ítélettel egyidejűleg a kártalanítási igény előterjesztésének lehetőségére vonatkozó tájékoztatást. Ennek elmulasztása azonban - az alperes téves értelmezésével szemben - nem eredményezi a kártalanítás iránti igény előterjesztésére nyitva álló határidő megkezdésének elmaradását, legfeljebb az eljáró bíróság felelősségét veti fel.
- [18] A kártérítés összegszerűsége körében az alperes - tartalmilag a Pp. 206. § (1) bekezdésének megsértésével - a mérlegelést támadta. A felülvizsgálati eljárásban a bizonyítékok felülmérlegelésére és a tényállás megváltoztatására csak kivételesen, abban az esetben kerülhet sor, ha az eljáró bíróság a mérlegelés körébe vont adatok és bizonyítékok megállapítása és azok egybevetése során az ügy érdemére kiható, nyilvánvalóan helytelen, iratellenes, kirívóan okszerűtlen vagy a logika szabályaival ellentétes következtetésre jut. (BH2002.29., BH1993.768., BH1999.44.) A perbeli esetben a felülvizsgálati kérelem alapján a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen értékelése, a tényállás feltáratlansága vagy

iratellenes volta, amely a felülvizsgálati eljárásban rendkívül indokolt esetben a bizonyítékok felülmérlegelését lehetővé teszi, nem volt megállapítható.

[19] Az alperes hozzátartozói minőségére hivatkozással, a perben kihallgatott tanú elfogultságát állította. Az alperes téves hivatkozásával szemben, a tanú nem a felperes élettársa, hanem a felperes gyermeke részére kirendelt ideiglenes gyám volt, aki a kényszerintézkedés időtartama alatt a gyermeket gondozásába vette. A tanú e minőségétől függetlenül, az ítélezési gyakorlat szerint önmagában a hozzátartozói minőség a tanú elfogultságát és nyilatkozatának mellőzését egyébként sem eredményezi, a tanúvallomást a per egyéb adataival összevetve szükséges megítélni. Az alperes a perben kihallgatott tanú feltételezett elfogultságára csupán hivatkozott, annak részletes indokát azonban nem adta, még előadást sem tett arra vonatkozóan, hogy milyen okból, milyen nyilatkozat alapján tartja a tanút elfogultnak. Az elsőfokú bíróság az alperes indítványára megkereste a Bűnügyi Nyilvántartó Hatóságot, amelynek válaszát a következő tárgyaláson ismertette, az alperes az iratismertetésre indítványt nem tett, nem kérte a megkeresés megismétlését, vagy kiegészítését. A megkeresésre adott válaszból megállapítható, hogy a felperessel szemben korábban szabadságelvonással járó büntetés kiszabására nem került sor. Amennyiben a megkeresésre adott válasz az alperes számára nem volt kielégítő, indítványozhatta volna a megkeresés megismétlését, illetve a megkeresett hatóság válaszának kiegészítését, ilyen indítványa azonban az alperesnek nem volt. A fentiekre figyelemmel, a felülvizsgálati kérelemben írt indokok alapján nem volt megállapítható, hogy a kártérítés összege kirívóan okszerűtlen mérlegelésen alapult.

[20] Mindezekre tekintettel a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet nem sértett jogszabályt. Ezért a Kúria a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[21] Ptk. 6:519. §, 6:549. § (1) bek.
Be. 583. § (1) és (5) bek.

Záró rész

[22] A Kúria az eredménytelen felülvizsgálattal élő alperest a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperes ügyvédi képviseletével felmerült és a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (2) és (5) bekezdései szerint megállapított felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére.

[23] A tárgyi illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt felülvizsgálati

eljárási illetéket a felperes személyes költségmentességére tekintettel a 6/1986.(VI.26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdése és 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2018. december 12.

Dr. Baka András s.k. a tanács elnöke, Dr. Kovács Zsuzsanna s.k.
előadó bíró, Dr. Pataki Árpád s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

S.K.
ügyintéző

bíróági